

Keski-Pohjanmaan
hyvinvointialue

Keski-Pohjanmaan alueellinen opiskeluhuolto- suunnitelma 2024-2025

Alueellinen
opiskeluhuollon
yhteistyöryhmä

Keski-Pohjanmaan
hyvinvointialue

Sisällys

1 Johdanto	2
2 Lainsäädännöllinen tausta	3
2.1 Yhteisöllinen opiskeluhoito	4
2.2 Yksilökohtainen opiskeluhoito	4
2.3 Opiskeluhoitopalveluiden henkilöstö	6
2.4 Opiskeluhoitojen ryhmät	6
2.5 Opiskeluhoitosuunnitelmat	8
3 Opiskeluhoitopalvelujen alueellisen toteuttamisen tavoitteet ja keskeiset periaatteet	9
4 Suunnitelma yhteistyöstä opiskeluhoitojen kokonaisuuden toteuttamiseksi	12
4.1 Monialainen yhteistyö ja sen rakenteet	12
4.2 Tiedonkulku	13
5 Arviot opiskeluhoitopalvelujen kokonaistarpeesta	13
5.1 Opiskelijamäärä	13
5.2 Muut palvelujen tarpeeseen vaikuttavat tekijät	14
6 Suunnitelma opiskeluhoitopalvelujen voimavarojen kohdentamisesta	15
7 Toimenpiteet alueellisen opiskeluhoitosuunnitelman toteuttamiseksi ja seuraamiseksi	16
8 Lopuksi	16
Lähteet	18
Liitteet	20

Keski-Pohjanmaan
hyvinvointialue

1 Johdanto

Opiskeluhuollolla tarkoitetaan oppilaitoksissa tehtävää työtä, jolla edistetään, pidetään yllä ja luodaan edellytyksiä opiskelijan hyvälle oppimiselle, psyykkiselle ja fyysiselle terveydelle sekä sosiaaliselle hyvinvoinnille. Opiskeluhuollon tavoitteena on edistää opiskelijoiden sekä koko opiskeluyhteisön ja -ympäristön hyvinvointia, huoltajien kanssa tehtävää yhteistyötä ja opiskelijoiden osallisuutta. Tavoitteena on myös turvata yksilökohtainen varhainen tuki kaikille sitä tarvitseville. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos THL 1, 2023.)

Hyvinvointialue ja koulutuksen järjestäjät toteuttavat opiskeluhoitoa suunnitelmallisena monialaisena yhteistyönä ja sitä tehdään yhdessä opiskelijoiden, heidän huoltajiensa ja tarvittaessa muiden yhteistyötahojen kanssa. Opiskeluhoito jakautuu yhteisölliseen ja yksilökohtaiseen opiskeluhoitoon. Yhteisöllinen opiskeluhoito on ensisijaista ja ehkäisevää ja se kuuluu kaikille. Yksilökohtainen opiskeluhoito on yksilöllistä, ehkäisevää ja tukea antavaa. (THL 1, 2023.)

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueen vastuulla on tuottaa opiskeluhoitoa psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä koulu- ja opiskeluterveydenhoito alueensa esikoululaisille, perusopetuksen oppilaille sekä toisen asteen opiskelijoille. Opiskeluhoitoa psykologi- ja kuraattoripalvelut muodostavat hallinnollisesti oman opiskeluhoitoa vastuualueensa, josta vastaa oma vastuualuejohtaja. Koulu- ja opiskeluterveydenhoito sijoittuvat neuvola-, koulu- ja opiskelijaterveydenhoitoa vastuualueelle, josta vastaa niin ikään oma vastuualuejohtaja. Molemmat vastuualueet sijoittuvat perhekeskuspalveluiden palvelualueelle ja perheiden palvelujen toimialueelle. Tällä hetkellä koulu- ja opiskeluterveydenhoitoa sekä opiskeluhoitoa työskentelee lähemmäs 70 sosiaali- ja terveydenhoitoa ammattilaista.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain (2022) mukaan hyvinvointialueen on yhdessä alueensa koulutusten järjestäjien kanssa muodostettava alueellinen opiskeluhoitoa yhteistyöryhmä. Yhteistyöryhmässä tulee olla alaikäisten huoltajien edustajia, opiskelijoiden edustajia, opiskeluhoitoa työntekijöiden edustajia sekä tarvittaessa muita yhteistyötahoja. Keski-Pohjanmaalla alueellinen opiskeluhoitoa yhteistyöryhmä on pyydetty kokoamaan loppukevällä 2023. Ryhmä on aloittanut toimintansa syksyllä 2023. Ryhmässä on edustettuna alueen kahdeksan kuntaa koulutuksen järjestäjinä sekä alueella toimivat muut koulutuksen järjestäjät. Hyvinvointialueen taholta edustettuna ovat opiskeluhoitoa psykologien ja kuraattoreiden esihenkilöt, koulu- ja opiskeluterveydenhoitoa henkilöstön esihenkilö sekä perhekeskuspalveluiden palvelualuejohtaja. Lisäksi ryhmässä on mukana opiskelijaedustaja alueellisesta nuorisovaltuustosta sekä kolme alaikäisten huoltajien edustajaa (Kokkola, Perhojokilaakso ja Lestijokilaakso). Muita asiantuntijoita ja yhteistyötahoja on sovittu kutsuttavaksi mukaan työskentelyyn tarvittaessa. (Liite 1.)

Hyvinvointialueella tulee olla alueellinen opiskeluhoitosuunnitelma vastuullaan olevien opiskeluhoitopalvelujen järjestämiseksi (oppilas- ja opiskelijahuoltolaki Ohl, 2022). Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueella alueellisen opiskeluhoitosuunnitelman laadinnasta vastaa alueellinen opiskeluhoitoa yhteistyöryhmä. Suunnitelma hyväksytään hyvinvointialueen aluevaltuustossa aina valtuustokausittain ja se on tarkistettava tarvittaessa. Koulutusten järjestäjien vastuulla on laatia omat opiskeluhoitosuunnitelmansa. Alueellinen opiskeluhoitosuunnitelma perustuu opetuksen ja koulutuksen järjestäjien laatimiin opiskeluhoitosuunnitelmiin ja se liitetään

Keski-Pohjanmaan
hyvinvointialue

osaksi lastensuojelulain 12 §:n 3 momentissa tarkoitettua [alueellista lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaa](#), joka sisältyy puolestaan [alueelliseen hyvinvointisuunnitelmaan](#).

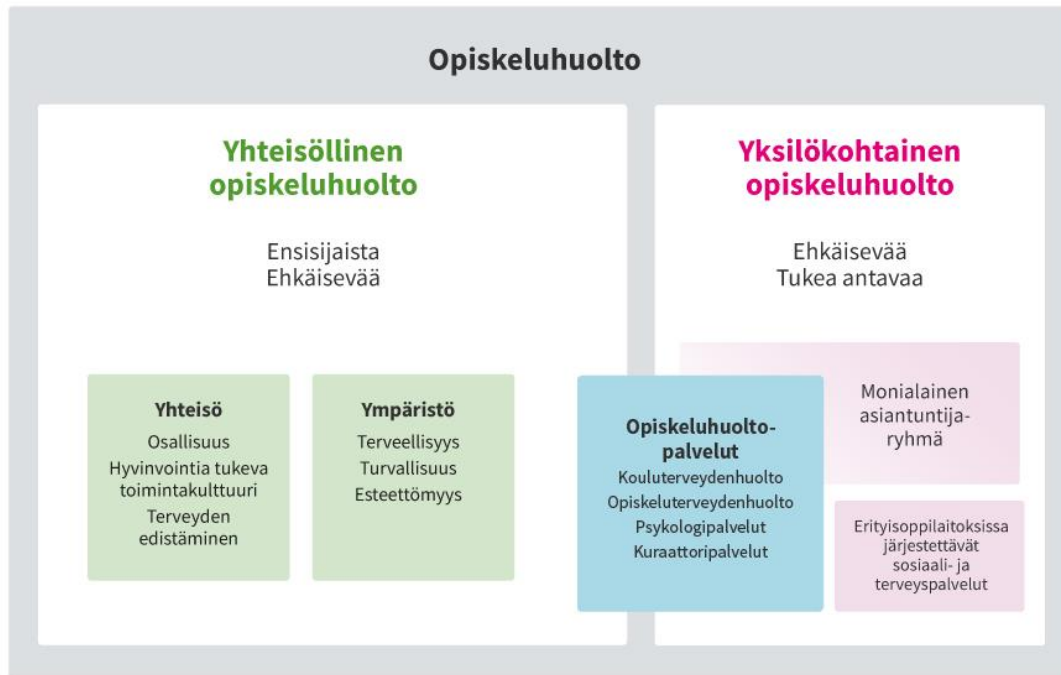
Keski-Pohjanmaalla alueellista opiskeluhoitosuunnitelmaa on valmisteltu kesän ja syksyn 2023 aikana. Aluevaltuuston hyväksyttävänä suunnitelma on kevään 2024 aikana. Tässä suunnitelmassa oppilaitos-käsitteellä tarkoitetaan esiopetuksen toimipisteitä, perusopetuksen kouluja ja toisen asteen oppilaitoksia. Opiskelija-käsitteellä tarkoitetaan varhaiskasvatuksen esiopetukseen osallistuvia, perusopetuksen oppilaita sekä toisella asteella opiskelevia.

2 Lainsäädännöllinen tausta

Opiskeluhoollon suunnittelua, toteuttamista ja arviointia ohjaavat useat lait ja asetukset, joista merkittävimpänä oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013. Lisäksi opiskeluhoollon ohjaavat seuraavat lait:

- Perusopetuslaki 628/1998
- Lukion 714/2018 ja ammatillisen koulutuksen lait 531/2017
- Terveystieteidenhuoltolaki ja siihen liittyvät asetukset 1326/2010
- Sosiaalihuoltolaki 1301/2014
- Laki ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä 523/2015
- Nuorisolaki 1285/2016
- Lastensuojelulaki 417/2007
- Työturvallisuuslaki 738/2002
- Julkisuuslaki 621/1999, tietosuojalaki 1050/2018 ja sähköisen viestinnän tietosuojalaki 516/2004
- Valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta 338/2011
- Laki vapaasta sivistystyöstä 632/1998
- Laki potilaan asemasta ja oikeuksista 785/1992
- Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 812/2000
- Lapsen oikeuksien yleissopimus 60/1991

Opiskeluhoollon toteutetaan koulutuksen järjestäjien ja hyvinvointialueen monialaisena suunnitelmallisena yhteistyönä opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa sekä tarvittaessa muiden yhteistyötahojen kanssa. Opiskeluhoollon sisältävät koulutuksen järjestäjän hyväksymän opetussuunnitelman mukainen opiskeluhoollon sekä opiskeluhoollon palvelut, joita ovat psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palvelut. Opiskeluhoollon toteutetaan ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä koko oppilaitosyhteisöä tukevana yhteisöllisenä opiskeluhoollona ja se on kaikkien oppilaitoksissa työskentelevien ammattilaisten yhteinen tehtävä. Lisäksi oppilailla ja opiskelijoilla on oikeus yksilökohtaiseen opiskeluhoollon. Hyvinvointialue vastaa opiskeluhoollon palveluiden järjestämisestä alueellaan sijaitsevilla oppilaitoksissa, oppilas- ja opiskelijalain 1 §:ssä tarkoitettua opetuksessa tai koulutuksessa oleville opiskelijoille heidän kotipaikastaan riippumatta. Koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että opiskelijoilla ja heidän huoltajillaan on tieto oppilaitoksen ja sen opiskelijoiden käytettävissä olevasta opiskeluhoollon. Oppilaitoksen ja opiskeluhoollon henkilökunnalla on velvollisuus ohjata opiskelijaa hakemaan tarvitsemiaan opiskeluhoollon etuuksia ja palveluja. (Ohl 2013, 2022.)

Kuva 1. Opiskeluhoollon kokonaisuus (THL 1, 2023).

2.1 Yhteisöllinen opiskeluhoolto

Yhteisöllisellä opiskeluhoollolla tarkoitetaan oppilaitoksen toimintakulttuuria ja toimenpiteitä, joilla edistetään opiskelijoiden hyvinvointia, terveyttä, oppimista, vuorovaikutusta, osallisuutta sekä ympäristön terveellisuutta, turvallisuutta ja esteettömyyttä. Yhteisöllinen opiskeluhoolto kohdistuu koko oppilaitosyhteisöön. Kaikki oppilaitoksessa työskentelevät työntekijät ovat vastuussa yhteisön hyvinvoinnista ja toteuttavat yhteisöllistä opiskeluhoiltoa. (Ohl 2013, 2022.)

Yhteisöllisellä opiskeluhoollolla pyritään

- luomaan hyvinvointia tukeva oppimisympäristö ja tukemaan yhteisöllisiä toimintatapoja
- takaamaan terveellinen ja turvallinen oppimisympäristö
- edistämään mielenterveyttä
- poistamaan kasvun ja oppimisen esteitä, ehkäisemään oppimisvaikeuksia ja muita ongelmia
- tukemaan oppilaiden ja opiskelijoiden osallisuutta
- ehkäisemään syrjäytymistä
- vahvistamaan kodin ja koulun yhteistyötä.

2.2 Yksilökohtainen opiskeluhoolto

Yksilökohtaisella opiskeluhoollolla tarkoitetaan yksittäiselle opiskelijalle annettavia opiskeluhoollon psykologi- ja kuraattoripalveluja, koulu- ja opiskeluterveydenhuollon palveluja sekä yksittäistä oppilasta koskevaa monialaista opiskeluhoiltoa. Oppilaitoksen ja opiskeluhoollon henkilökunnalla on

Keski-Pohjanmaan
hyvinvointialue

velvollisuus ohjata opiskelijaa hakemaan tarvitsemiaan opiskeluhuollon palveluja. Yksilökohtaisen opiskeluhuollon tavoitteena on seurata ja edistää opiskelijan kokonaisvaltaista kehitystä, hyvinvointia, terveyttä ja oppimista. Tärkeää on myös varhaisen tuen turvaaminen ja ongelmien ehkäisy. Opiskelijan yksilölliset edellytykset, voimavarat ja tarpeet tulee ottaa huomioon sekä opiskeluhuollon tuen rakentamisessa että koulun arjessa. (Ohl 2013, 2022.)

Opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripalveluilla tarkoitetaan opiskeluhuollon psykologin ja kuraattorin antamaa opiskelun ja koulunkäynnin tukea ja ohjausta. Palveluiden tarkoituksena on edistää ja tukea opiskelijoiden koulunkäyntiä, oppimista ja hyvinvointia sekä sosiaalisia ja psyykkisiä valmiuksia. Lisäksi opiskeluhuollon psykologit ja kuraattorit ovat mukana edistämässä koko oppilaitosyhteisön hyvinvointia ja tekevät yhteistyötä perheiden, oppilaitoksen muiden ammattilaisten ja yhteistyöverkostojen kanssa. Psykologi- ja kuraattoripalvelut ovat vapaaehtoisia ja maksuttomia. Palvelut järjestetään lähipalveluperiaatteen mukaisesti ja ne tulee olla helposti opiskelijoiden saavutettavissa. Koulutuksen järjestäjien tulee tarjota palvelujen järjestämistä varten asianmukaiset työskentelytilat oppilaitoksista. Jos koulutuksen järjestäjän ei ole mahdollista tarjota tarkoitukseen soveltuvia tiloja oppilaitoksesta, palvelut on järjestettävä oppilaitoksen välittömässä läheisyydessä sijaitsevilla, tarkoitukseen soveltuvilla tiloilla. (Ohl 2013, 2021, 2022; Terveyden ja hyvinvoinnin laitos THL 3, 2023; Terveyden ja hyvinvoinnin laitos THL 4, 2023.)

Koulu- ja opiskeluterveydenhuolto on peruskoululaisille ja toisen asteen opiskelijoille sekä heidän perheilleen suunnattu lakisääteinen terveyspalvelu, jota toteuttavat terveydenhoitaja ja lääkäri ja joka on saatavilla oppilaitoksessa tai sen välittömässä läheisyydessä. Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon tehtävänä on edistää ja seurata oppilaitosyhteisön hyvinvointia sekä opiskeluympäristön terveellisyyttä ja turvallisuutta, edistää ja seurata opiskelijoiden tervettä kasvua ja kehitystä, hyvinvointia ja opiskelukykyä sekä tunnistaa opiskelijoiden varhaisen tuen tarpeet ja järjestää tarvittava tuki sekä ohjata hoitoon ja tutkimuksiin. Kouluterveydenhuollossa tuetaan myös vanhempien ja huoltajien hyvinvointia ja kasvatustyötä. Opiskeluterveydenhuolto sisältää puolestaan edellä mainittujen tehtävien lisäksi opiskelijan terveyden- ja sairaanhoitopalvelut, jotka on järjestettävä yhtenäisenä kokonaisuutena. Opiskeluterveydenhuolto on järjestettävä niin, että opiskelijalla on mahdollisuus saada arkipäivisin virka-aikana välittömästi yhteys opiskeluterveydenhuoltoon ja palvelujen on oltava saatavilla arkipäivisin päiväsaikaan. Lisäksi toisen asteen opiskelijan tulee tarvittaessa päästä terveydenhoitajan vastaanotolle ilman ajanvarausta. (Ohl 2013, 2022; THL 4, 2023; Terveyden ja hyvinvoinnin laitos THL 5, 2023; Terveyden ja hyvinvoinnin laitos THL 6, 2023.)

Opiskelijalle on järjestettävä mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti opiskeluhuollon psykologin tai kuraattorin kanssa viimeistään oppilaitoksen seitsemäntenä työpäivänä sen jälkeen, kun opiskelija tai hänen huoltajansa on tätä pyytänyt. Kiireellisissä tapauksissa keskustelumahdollisuus on järjestettävä samana tai seuraavana työpäivänä. Opiskeluhuollon psykologi tai kuraattori arvioi tapaamisen järjestämisen kiireellisyyden. Psykologin tai kuraattorin arvion perusteella opiskelijalla on oikeus saada riittävä tuki ja ohjaus opiskeluunsa ja kehitykseensä liittyvien vaikeuksien ehkäisemiseksi ja poistamiseksi. Yhteydenoton opiskeluhuollon psykologi- tai koulukuraattoripalvelujen saamiseksi voi tehdä opiskelija itse tai hänen huoltajansa, opiskelija

Keski-Pohjanmaan
hyvinvointialue

yhdessä oppilaitoksen tai opiskeluhoollon työntekijän ja/tai huoltajan kanssa tai joku muu henkilö, joka on ammatillisessa tehtävässään tullut tietoiseksi oppilaan tai opiskelijan tuen tarpeesta. Jos oppilaitoksen työntekijä arvioi, että opiskelija tarvitsee opiskeluhoollon palveluja, hänen on otettava viipymättä yhteyttä koulu- tai opiskeluterveydenhuollon työntekijään tai opiskeluhoollon psykologiin tai kuraattoriin yhdessä opiskelijan kanssa ja annettava tiedossaan olevat tuen tarpeen arvioimiseksi tarvittavat tiedot. Jos yhteydenottoa ei ole mahdollista tehdä yhdessä opiskelijan kanssa, on opiskelijalle ja hänen huoltajalleen annettava tieto yhteydenotosta. Opiskeluhoollon työntekijöitä on aina mahdollisuus konsultoida nimettömästi. (Ohl 2013, 2022.)

2.3 Opiskeluhoollon palveluiden henkilöstö

Opiskeluhoollon palveluiden henkilöstöön kuuluvat lain mukaisesti opiskeluhoollon kuraattorit ja psykologit sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuollon terveydenhoitajat ja lääkärit. Lisäksi jokaisen oppilaitoksen käytettävissä on oltava sellaisen vastaavan kuraattorin palveluja, joka on sosiaalihoollon ammattihenkilöstä annetun lain 7 §:ssä tarkoitettu ammattihenkilö. (Ohl 2013, 2021, 2022.) Opiskeluhoollon osalta yhteistyötä tehdään koulutuksen järjestäjien kasvatus- ja opetushenkilöstön kanssa sekä muiden oppilaitoksissa toimivien henkilöiden (mm. psykologit, kouluvalmentajat, koulucoachit) kanssa.

Opiskeluhoollon palveluiden henkilöstömitoituksia ohjaa kouluterveydenhuollon osalta Terveys- ja hyvinvoinnin laitoksen laatima suositus vuodelta 2023 ja opiskeluterveydenhuollon osalta suositus vuodelta 2021. Kuraattori- ja psykologipalveluiden osalta henkilöstömitoitukset perustuvat oppilas- ja opiskelijahuoltolakiin (2021, 2023). Opiskeluhoollon kuraattori- ja psykologipalveluita järjestettäessä yhtä kuraattoria kohden saa olla enintään 670 opiskelijaa ja yhtä psykologia kohden enintään 780 opiskelijaa (Ohl 2021). Terveys- ja hyvinvoinnin laitoksen suosituksen mukaan kouluterveydenhuollossa tulee olla yksi kokopäiväinen ja ympärivuotinen terveydenhoitaja 460 oppilasta kohti. Mitoituksessa on huomioitava oppilasmäärää alentavasti työntekijän useat toimipisteet, erityisen tuen tarpeet sekä mahdollinen sairaanhoidollinen työ (mm. neuropsykiatrinen (nepsy) diagnostiikka, ohjaus ja kontrollit), jota ei ole varsinaisissa mitoituksissa huomioitu. Kokopäiväistä ja ympärivuotista koululääkärinä kohti tulee olla korkeintaan 2100 oppilasta. (Hietanen-Peltola, Ahvalo ja Jahnukainen, 2023; Terveys- ja hyvinvoinnin laitos THL 2, 2023.) Toisella asteella Terveys- ja hyvinvoinnin laitos suosittelee yhtä kokopäiväistä terveydenhoitajaa 570 opiskelijaa kohti ja yhtä kokopäiväistä lääkäriä 1 800 opiskelijaa kohti (Sosiaali- ja terveysministeriö, 2021).

2.4 Opiskeluhoollon ryhmät

Hyvinvointialueen on yhdessä alueensa kuntien kanssa muodostettava **alueellinen opiskeluhoollon yhteistyöryhmä**. Jos hyvinvointialueen alueella on kunnan lisäksi muita koulutuksen järjestäjiä, heidän tulee olla edustettuina yhteistyöryhmässä. Yhteistyöryhmässä tulee myös olla alaikäisten vanhempien tai huoltajien sekä opiskelijoiden edustajia, opiskeluhoollon työntekijöiden edustajia sekä tarvittaessa muita yhteistyötahoja. Kaksikielisen hyvinvointialueen alueellisessa opiskeluhoollon yhteistyöryhmässä on oltava kummankin kansalliskielen edustus. Yhteistyöryhmä toimii hyvinvointialueen ja sen alueella toimivien koulutuksen järjestäjien yhteistyöelimenä. Ryhmän tehtävä on

- valmistella alueellinen opiskeluhoollon suunnitelma hyvinvointialueen aluevaltuustolle

Keski-Pohjanmaan
hyvinvointialue

- seurata alueellisen opiskeluhoitosuunnitelman toteutumista sekä opiskeluhoitopalvelujen, koulutuksen järjestäjien, sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen sekä muiden tarvittavien palvelujen yhteistyön toteutumista
- käsitellä hyvinvointialueen ja sen alueella toimivien koulutuksen järjestäjien välisiä opiskeluhoollon yhteistyökysymyksiä
- huolehtia muista erikseen annettavista tehtävistä. (Ohl 2022.)

Koulutuksen järjestäjä vastaa opiskeluhoollon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista. Tätä tehtävää varten koulutuksen järjestäjällä tai tarvittaessa useammalla koulutuksen järjestäjällä yhdessä on monialainen **opiskeluhoollon ohjausryhmä**. (Ohl 2013, 2022.)

Koulu- ja oppilaitoskohtaisen opiskeluhoollon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista vastaa monialainen **oppilaitoskohtainen opiskeluhoolloryhmä** (vrt. yhteisöllinen hyvinvointiryhmä YHR) (Ohl 2016). Ryhmää johtaa koulun tai oppilaitoksen rehtori tai joku muu koulutuksen järjestäjän nimeämä edustaja. Ryhmässä on tärkeä olla edustettuna kattavasti koulun opetushenkilöstöä ja opiskeluhoollon työntekijöitä. Lisäksi on tärkeä huomioida opiskelijoiden ja huoltajien osallisuus. Oppilaitoskohtainen opiskeluhoolloryhmä kokoontuu koulun tai oppilaitoksen tarpeen mukaan (esim. kolme kertaa lukuvuodessa) ja ryhmän kokouksista pidetään pöytäkirjaa.

Oppilaitoskohtaisen opiskeluhoolloryhmän tärkeimpiä tehtäviä ovat

- koulu- tai oppilaitosyhteisön hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistäminen
- oppimisympäristön fyysisen ja psyykkisen terveellisyyden seuranta
- oppilaiden ja opiskelijoiden hyvinvoinnin ja osallisuuden yleinen seuraaminen ja tukeminen
- yhteisöllisen opiskeluhoollon suunnitteleminen, toteuttaminen ja kehittäminen
- kiusaamisen vastainen työ
- pelastus- ja kriisisuunnitelmien laadinta/ylläpito, kriisiryhmänä toimiminen ja työn koordinointi.

Yksittäisen oppilaan tai opiskelijan tuen tarpeen selvittämiseksi ja opiskeluhoollon palvelujen järjestämiseksi kootaan monialainen **asiantuntijaryhmä**. Ryhmän kokoaa se opetushenkilöstön tai opiskeluhoollon palveluiden työntekijä, jolle huoli herää ja jolle asia työtehtävien perusteella kuuluu. Ryhmän monialainen kokoonpano perustuu tapauskohtaiseen harkintaan ja käsiteltävään asiaan. Asiantuntijaryhmän koollekutsuminen edellyttää aina opiskelijan, sekä tarpeen niin vaatiessa, huoltajan suostumuksen. Opiskelijan osallisuus, omat toivomukset ja mielipiteet on otettava huomioon häntä koskevissa toimenpiteissä ja ratkaisuissa hänen ikänsä, kehitystasonsa ja muut henkilökohtaiset edellytyksensä huomioiden. Opiskelijan sekä tarvittaessa huoltajan yksilöidyllä kirjallisella suostumuksella asian käsittelyyn voi osallistua tarvittavia koulun ulkopuolisia yhteistyötahoja (esim. terapeutti) sekä opiskelijan läheisiä. Asiantuntijaryhmän jäsenillä on lisäksi oikeus pyytää neuvoa opiskelijan asiassa tarpeelliseksi katsomiltaan asiantuntijoilta. Yksilökohtaisen opiskeluhoollon järjestämiseksi ja toteuttamiseksi saatavat tiedot kirjataan opiskeluhoollkertomukseen, joka tallennetaan koulutuksen järjestäjän ylläpitämään opiskeluhoollon rekisteriin (opiskeluhoolltorekisteri). (Ohl 2013, 2022.)

Alueellinen opiskeluhuollon yhteistyöryhmä

**Yhden tai useamman koulutuksen järjestäjän
yhteinen opiskeluhuollon ohjausryhmä**

**Oppilaitoskohtainen opiskeluhuoltoryhmä
(vrt. yhteisöllinen hyvinvointiryhmä YHR)**

Oppilas-/opiskelijakohtainen asiantuntijaryhmä

Kuva 2. Opiskeluhuollon eri ryhmät.

2.5 Opiskeluhuoltosuunnitelmat

Oppilas- ja opiskelijahuoltolain (2022) mukaisesti hyvinvointialueella tulee olla valtuustokausittainen **alueellinen opiskeluhuoltosuunnitelma** hyvinvointialueen vastuulla olevien opiskeluhuoltopalvelujen järjestämiseksi. Suunnitelma hyväksytään hyvinvointialueen aluevaltuustossa ja se on tarkistettava tarvittaessa. Alueellinen opiskeluhuoltosuunnitelma perustuu hyvinvointialueella sijaitsevien koulutuksen järjestäjien opiskeluhuoltosuunnitelmiin ja sen tulee sisältää seuraavat asiat:

- Opiskeluhuoltopalvelujen alueellisen toteuttamisen tavoitteet ja keskeiset periaatteet
- Suunnitelma hyvinvointialueen ja koulutuksen järjestäjien välisestä yhteistyöstä opiskeluhuollon kokonaisuuden toteuttamiseksi
- Hyvinvointialueen alueella sijaitsevien koulutuksen järjestäjien opiskeluhuoltosuunnitelmista ilmenneet arviot opiskeluhuoltopalvelujen kokonaistarpeesta ja muut mahdollisesti tarvittavat toimenpiteet
- Suunnitelma opiskeluhuoltopalvelujen voimavarojen kohdentamisesta
- Toimenpiteet alueellisen opiskeluhuoltosuunnitelman toteuttamiseksi ja seuraamiseksi.

Alueellinen opiskeluhuoltosuunnitelma liitetään oppilas- ja opiskelijahuoltolain (2022) mukaisesti osaksi alueellista lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaa, joka puolestaan sisältyy alueelliseen hyvinvointisuunnitelmaan. Alueellisen opiskeluhuoltosuunnitelman tavoitteiden toteutumista seurataan ja raportoidaan säännöllisesti ja suunnitelmallisesti.

Kunkin koulutuksen järjestäjän on laadittava opiskeluhuollon kokonaisuuden toteuttamiseksi oma **koulutuksen järjestäjän opiskeluhuoltosuunnitelma** yhteistyössä oppilaitosten henkilöstön, opiskeluhuoltopalvelujen, opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa kanssa. Koulutuksen järjestäjän

Keski-Pohjanmaan
hyvinvointialue

opiskeluhooltosuunnitelman tulee sisältää opiskeluhoollon toteuttamisen tavoitteet ja keskeiset periaatteet sekä toimenpiteet opiskeluhoollon toteuttamiseksi ja seuraamiseksi. Koulutuksen järjestäjä vastaa siitä, että suunnitelmassa on oppilaitoskohtaisesti seuraavat tiedot:

- Arvio opiskeluhoollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhooltopalveluista
- Oppilaitosyhteisön toimenpiteet yhteisöllisen opiskeluhoollon edistämiseksi ja tarvittavien tukitoimien järjestämiseksi
- Yhteistyön järjestäminen opiskelijoiden ja heidän perheidensä sekä oppilaitoksessa työskentelevien ja muiden opiskelijoiden hyvinvointia tukevien tahojen kanssa
- Suunnitelma opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä toimenpiteet opiskelijoiden terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi.

Koulutuksen järjestäjän on seurattava opiskeluhooltosuunnitelman toteutumista oppilaitoksissa ja tarkistettava sitä tarvittaessa (Ohl 2022).

3 Opiskeluhooltopalvelujen alueellisen toteuttamisen tavoitteet ja keskeiset periaatteet

Alueellinen opiskeluhooltosuunnitelma perustuu koulutuksen järjestäjien laatimiin paikallisiin opiskeluhooltosuunnitelmiin ja niistä esiin nousseisiin tarpeisiin ja tavoitteisiin. Näihin suunnitelmiin on koottu yhteen koulutuksen järjestäjien oppilaitoskohtaisia tietoja ja toimintaa tukevia erillisiä suunnitelmia ja toimintamalleja (esim. koulupoissaoloihin liittyvä toimintasuunnitelma, kriisisuunnitelma, suunnitelma oppilaiden ja opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä).

Paikallisten opiskeluhooltosuunnitelmien tavoitteiden ohella opiskeluhooltopalveluiden tavoitteet ja keskeiset periaatteet pohjautuvat sote-uudistuksen tavoitteisiin. Uudistuksen tavoitteeksi on asetettu yhdenvertaisten ja laadukkaiden sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen turvaaminen hyvinvointialueella asuville, palvelujen saatavuuden ja saavutettavuuden parantaminen, hyvinvointi- ja terveyserojen kaventaminen, ammattitaitoisen työvoiman saannin turvaaminen, ikääntymisen ja syntyvyyden laskun aiheuttamiin haasteisiin vastaaminen sekä kustannusten kasvun hillitseminen. Sote-uudistuksen tavoitteiden pohjalta on laadittu myös Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueelle toimintastrategia: ”Hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta – ihmiselle Suomen toimivimmalla hyvinvointialueella”. (Valtioneuvosto 2022, Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue strategia 2022-.)

Kuva 3. Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueen strategia.

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueella opiskeluhoillon psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuolto sijoittuvat muiden perhekeskuspalveluiden tavoin perheiden palvelujen toimialueelle. Toimialueen keskeisenä toimintaa ohjaavana ajatuksena on lasten, nuorten, perheiden ja aikuisten terveyden, hyvinvoinnin ja osallisuuden edistäminen laadukkailla, joustavilla ja moniammatillisilla palveluilla yhteistyössä yksilöiden, perheiden ja heidän läheistensä kanssa.

Keski-Pohjanmaalla alueellisessa opiskeluhoillon yhteistyöryhmässä on keskusteltu ja tehty tilannekatsausta opiskelijoiden, oppilaitosten ja opiskeluhoillon nykytilanteesta sekä tutustuttu saatavilla oleviin, alueella toimivien koulutuksen järjestäjien opiskeluhoitosuunnitelmiin. Näiden pohjalta opiskeluhoollolle on laadittu seuraavat alueelliset tavoitteet:

- 1) Hyvinvointialueella toteutuu lainmukaisesti ja laadukkaasti yhteisöllinen opiskeluhoito ja yksilökohtainen opiskeluhoito.
- 2) Hyvinvointialueella on saatavilla tasavertaisesti opiskeluhoitopalveluja esiopetuksesta toiselle asteelle.
- 3) Opiskeluhoitopalvelut järjestetään tiiviissä yhteistyössä hyvinvointialueen ja koulutuksen järjestäjien sekä muiden yhteistyötahojen kanssa.
- 4) Opiskeluhoitopalveluiden suunnittelussa, toteuttamisessa ja kehittämisessä huomioidaan hyvinvointialueen opiskelijoiden ja oppilaitosten alueelliset ja paikalliset tarpeet.
- 5) Hyvinvointialueella vahvistetaan ja kehitetään opiskeluhoillon kokonaisuutta tukevia yhteistoimintarakenteita.

Keski-Pohjanmaan
hyvinvointialue

Opiskeluhuollon toteuttamista varten keskeisiksi periaatteiksi on määritelty seuraavat:

- Hyvinvointialueella opiskeluhuollon toimijoilla ja koulutuksen järjestäjillä on **yhteinen näkemys ja ymmärrys** siitä, miten opiskeluhoitoa suunnitellaan, toteutetaan ja kehitetään. Monialaisen yhteistyön vahvistamista ja kehittämistä jatketaan yhteisövaikuttavuusviitekehityksen puitteissa ja sen toimintaperiaatteiden mukaisesti.¹
- Opiskeluhoitoa toteutetaan ensisijaisesti **yhteisöllisenä, ennaltaehkäisevänä opiskeluhoitona** ja se on kaikkien oppilaitoksissa työskentelevien ammattilaisten yhteinen tehtävä.
- Opiskeluhoitopalveluja toteutetaan varmistamalla palvelujen **yhdenvertaisuus ja saatavuus** sekä hyödyntämällä tutkittuun tietoon perustuvia ja **vaikuttavaksi todettuja työmenetelmiä**.²
- Opiskeluhoitopalvelut tuotetaan **oikea-aikaisesti lähipalveluina** oppilaitoksissa tai niiden välittömässä läheisyydessä (vrt. matalan kynnyksen periaate ja lähipalveluperiaate). Enenevässä määrin hyödynnetään etä- ja digipalveluiden tarjoamia mahdollisuuksia.
- Opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa **osallisuutta ja asiantuntemusta** vahvistetaan taustoista riippumatta opiskeluhoollon kaikilla tasoilla.
- Opiskeluhoollosta ja opiskeluhoollon palveluista **tiedotetaan aktiivisesti ja avoimesti** niin hyvinvointialueen kuin koulutuksen järjestäjien toimesta.
- Opiskeluhoitopalvelujen henkilöstön **pito- ja vetovoimaa** vahvistetaan muun muassa osaamisen kehittämisen, työhyvinvoinnin tukemisen ja johtamiskäytänteiden keinoin.

¹ Yhteisövaikuttavuus-viitekehityksessä (Collective Impact) hyödynnetään systeemiajattelua ihmisten ja yhteiskunnan kompleksisten ja monialaista yhteistyötä vaativien ongelmien ratkaisemiseksi. Malli tarkastelee toimijoiden ja tekojen keskinäisiä riippuvuussuhteita ja vahvistaa toimijoiden yhteisen tavoitteen saavuttamiseen tarvittavia toimia. Yhteisövaikuttavuudessa on kyse ryhmästä eri sektoreiden avaintoimijoita, jotka ovat sitoutuneet toimimaan yhteisen tavoitteen eteen ratkaistakseen tietyn sosiaalisen ongelman tai vahvistaakseen tiettyä kehityskulkua. (Collective Impact Forum 2023, Kania & Kramer 2011, Yhteisövaikuttavuus 2023.)

² Vaikuttavaksi todettuja psykososiaalisen tuen ja hoidon työmenetelmiä ovat esimerkiksi Lapset puheeksi® (LP) -menetelmä (Mieli ry 2023) sekä Terapiat etulinjaan toimintamallissa kehitellyt lasten ja nuorten ohjatut omahoidot, IPC, ahdistuksen lyhytinterventio ALI ja Cool Kids (Terapiat etulinjaan 2023).

Keski-Pohjanmaan
hyvinvointialue

4 Suunnitelma yhteistyöstä opiskeluhuollon kokonaisuuden toteuttamiseksi

4.1 Monialainen yhteistyö ja sen rakenteet

Hyvinvointialueen ja koulutuksen järjestäjien yhteistyötä, toimivia yhteistyörakenteita ja tiedonkulkua pidetään keskeisinä tekijöinä laadukkaan yhteisöllisen ja yksilöllisen opiskeluhuollon kannalta. Toimijoiden välille on tärkeää luoda yhdessä tekemisen kulttuuri. Olemassa olevien yhteistyörakenteiden vahvistamisen ja kehittämisen lisäksi on tärkeä luoda tarvittavia uusia rakenteita, myös erikoissairaanhoidon ja kolmannen sektorin toimijoiden kanssa.

Yhteisövaikuttavuus antaa toimivat raamit monialaiselle yhteistyölle (vrt. Yhteisövaikuttavuus 2023). Sen puitteissa yhteistyötä voidaan tehdä tavoitteellisesti yhdessä toimialoista riippumatta ja saada näin toimijoiden koko potentiaali käyttöön. Yhdessä tekemällä on mahdollista kehittää sekä oppilaitosympäristöjä että ratkaista yksittäisten opiskelijoiden haasteita, jotka voisivat olla liian hankalia yksittäisen ammattiryhmän ratkaistavaksi tai erillisesti työskennellen. Monialaisessa yhteistyössä on aina vahvasti mukana opiskelija itse ja/tai hänen läheisensä. Onnistuneen monialaisen yhteistyön rakentumiselle on tärkeää luottamuksellinen ja kunnioittava ilmapiiri, toimivat rakenteet, asiantuntijuuden tunnistaminen sekä aikaa yhteiselle keskustelulle ja reflektoinnille. Näiden tekijöiden toteutuminen edellyttää onnistunutta yhteistyön koordinoitua sekä yhteistyö- ja kommunikaatiotaitoja.

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueella monialaista yhteistyötä on sitouduttu rakentamaan ja edistämään yhteisövaikuttavuus-viitekehyksen mukaisesti. Opiskeluhuollon kokonaisuutta suunnitellaan, toteutetaan ja kehitetään hyvinvointialueen ja alueella toimivien koulutuksen järjestäjien kesken. Hyvinvointialueella toimii oppilas- ja opiskelijahuoltolain (2022) mukainen alueellinen opiskeluhuollon yhteistyöryhmä (Liite 1), jossa ovat mukana hyvinvointialueen opiskeluhuollon edustajat, hyvinvointialueella toimivien koulutuksenjärjestäjien edustajat sekä opiskelijoiden ja alaikäisten huoltajien edustajat. Lisäksi kokouksiin on sovittu kutsuttavaksi tarvittaessa ja tilanteen mukaan eri asiantuntijoita ja yhteistyötahoja. Yhteistyöryhmä on nimennyt keskuudestaan puheenjohtajan ja sihteerin, joka lähettää edustajille etukäteen kokouskutsut ja jälkikäteen kokouksista laaditut muistiot sähköpostilla. Ryhmä kokousta neljä kertaa vuodessa, kaksi kertaa kevätlukukaudella ja kaksi kertaa syyslukukaudella. Ryhmässä keskitytään lain määrittelemien tehtävien hoitamiseen. Ensimmäisen vuoden aikana ryhmän toiminnassa keskitytään yhteistyön rakentamiseen ja juurruttamiseen toimijoiden kesken sekä alueellisen opiskeluhoitosuunnitelman valmisteluun ja laadintaan.

Hyvinvointialueen opiskeluhoitopalvelujen henkilöstö osallistuu mahdollisuuksien mukaan oman alansa asiantuntijoina koulutuksen järjestäjien opiskeluhuollon ohjausryhmiin, oppilaitoskohtaisiin opiskeluhoitoryhmiin sekä muuhun verkosto- ja kehittämistyöhön. Lisäksi oppilaitostasolla monialaista yhteistyötä tehdään yksittäisten opiskelijoiden opiskeluhoollollisissa ja oppimisen tuen asioissa (asiantuntijaryhmät, pedagogisen tuen ryhmät). Monialaista yhteistyötä tuetaan ja edistetään yhteisillä suunnitteluhetkillä, selkeillä ohjeistuksilla, ajantasaisilla opiskeluhoitosuunnitelmilla, vuosikelloilla, tiedottamisella, uusien työntekijöiden hyvällä perehdytyksellä ja yhteisillä koulutuksilla.

Keski-Pohjanmaan
hyvinvointialue

4.2 Tiedonkulku

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueella opiskeluhollosta tiedottaminen on aktiivista ja avointa. Koulutuksen järjestäjät vastaavat oppilas- ja opiskelijahuoltolain (2013) mukaisesti siitä, että opiskelijoilla sekä heidän huoltajillaan on tieto oppilaitoksen käytettävissä olevasta opiskeluhollosta. Tärkeä on tuntee käytettävissä olevat palvelut ja tietää, mitä ja miten apua on saatavilla. Opiskeluholloksen työntekijöiden on hyvä esittäytyä säännöllisesti oppilaitoksissa niin opiskelijoille, huoltajille kuin oppilaitoksen henkilökunnalle sekä tiedottaa palveluistaan, tehtävistään ja työalueistaan. Lisäksi on tärkeä varmistaa, että oppilaitoksessa toimivien opiskeluholloksen työntekijöiden yhteystiedot on helposti saatavilla esimerkiksi kyseisen yksikön ilmoitustauluilla, esitteissä, kotisivuilla, Wilmassa ja muissa sähköisissä kanavissa. Hyvinvointialue vastaa puolestaan siitä, että opiskeluhollostopalvelujen henkilöstön yhteystiedot löytyvät asiakkaille ja yhteistyötahoille Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueen kotisivuilta [yhteystiedoista](#).

Keski-Pohjanmaalla toimivat koulutuksen järjestäjät tuovat alueellisen opiskeluholloksen yhteistyöryhmälle säännöllisesti tiedoksi oppilaitoksista nousevia toiveita, tarpeita ja kehittämiskohteita niin opiskelijoiden kuin henkilöstön näkökulmasta. Samoin koulutuksen järjestäjät huolehtivat riittävästä tiedonvälityksestä oppilaitoksille, jotta toimijoilla on tarvittava tieto opiskeluholloksen toteuttamiseksi ja yhteistyön sujumiseksi. Alueellisen opiskeluholloksen yhteistyöryhmän sisäinen viestintä toteutuu pääasiassa sähköpostin kautta. Lisäksi yhteistyöryhmän kokouksiin aikataulutetaan aina aikaa muiden asioiden käsittelyyn, millä varmistetaan osaltaan toimijoiden suora keskinäinen kommunikointi. Sisäisen viestinnän ohella on tärkeä kehittää alueellisen opiskeluholloksen yhteistyöryhmän ulkoista viestintää liittyen muun muassa ryhmän olemassaolosta sekä ryhmän toiminnasta ja tavoitteista tiedottamiseen.

5 Arviot opiskeluhollostopalvelujen kokonaistarpeesta

Koulutuksen järjestäjät ja hyvinvointialue arvioivat säännöllisesti opiskeluhollostopalveluiden tilaa ja tarvetta sekä vaikuttavuutta muun muassa Kouluterveyskyselyn, Tea-viisarin sekä erilaisten yksikkökohtaisten kyselyiden (ml. laajojen terveystarkastusten ja MOVE-testien yhteenvedot) ja poissaolokoontitietojen avulla. Edellä mainittujen lisäksi opiskeluhollostopalvelujen suunnittelussa hyödynnetään hyvinvointialueella kerättäviä potilas- ja asiakastietojärjestelmistä saatavia tilastotietoja, kuten käyntimääriä, käyntisyitä, diagnoositietoja sekä lakisääteisten terveystarkastusten ja hoitotakuun toteutumista.

5.1 Opiskelijamäärä

Opiskeluhollostopalvelujen merkittävin tarpeeseen vaikuttava tekijä on opiskelijoiden kokonaismäärä. Lukuvuonna 2023-2024 Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueella on 814 esikoululaista, 8210 peruskoululaista ja lähemmäs 4600 toisella asteella opiskelevaa, jotka ovat lain mukaan oikeutettuja opiskeluholloksen palveluihin (Liite 2). Toisen asteen ammatillisessa koulutuksessa on käytössä jatkuva haku ja opiskelijat valmistuvat pitkin lukuvuotta, joten tarkkojen opiskelijamääriä antaminen on mahdotonta. Keski-Pohjanmaalla oppilaitosten koot vaihtelevat muutamasta kymmenestä

Keski-Pohjanmaan
hyvinvointialue

opiskelijasta reiluun pariin tuhanteen opiskelijaan. Näiden eroavaisuuksien takia oppilaitosten välillä on eroja siinä, millaisia työskentelytapoja opiskeluhoollolla on, kuinka usein opiskeluhoollopalveluiden työntekijät ovat paikalla oppilaitoksessa ja monestako oppilaitoksesta/yksiköstä yksittäinen työntekijä vastaa.

5.2 Muut palvelujen tarpeeseen vaikuttavat tekijät

Opiskeluhoollopalvelujen tarve vaihtelee paljon niin yksilö- ja yhteisötasolla kuin eri ajankohtina. Viime vuosina palveluiden tarvetta ovat lisänneet monet yhteiskunnassa ilmenneet kriisit sekä lasten ja nuorten elinympäristössä tapahtuneet muutokset. Tällaisia kriisejä ja muutoksia ovat esimerkiksi koronapandemia, eri alueilla olevat konfliktit ja sodat, ilmastonmuutos ja sosiaalisen median jatkuva läsnäolo lasten ja nuorten arjessa. Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueella opiskelijoiden suurimmat tuen tarpeet liittyvät psyykkisiin oireisiin ja mielenterveyden ongelmiin, käyttäytymisen pulmiin, neuropsykiatriisiin haasteisiin, kiusaamiseen, poissaoloihin ja kouluakäymättömyyteen, päihteiden käyttöön, perheen sisäisiin kriiseihin sekä eriasteisiin oppimisvaikeuksiin. Muina opiskeluhoollopalveluiden tarpeeseen vaikuttavina tekijöinä Keski-Pohjanmaalla on tunnistettu seuraavia:

- Oppivelvollisuuden laajeneminen koskemaan niitä alle 18 -vuotiaita, jotka ovat suorittaneet perusopetuksensa 1.1.2021 jälkeen
- Erityisen ja tehostetun tuen oppilaiden määrä sekä pidennetyn oppivelvollisuuden opiskelijoiden määrä (liite 2)
- Alueen kaksikielisyys, suomen- ja ruotsinkielisten opiskelijoiden määrä (liite 2)
- Maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden määrä (huomioiden mm. aiempi kouluhistoria ja kielelliset valmiudet) (liite 2)
- Perusopetukseen valmistavan opetuksen oppilaiden määrä (liite 2)
- Lasten ja nuorten sosioekonomiset taustat (esim. huoltajien koulutustausta ja mahdollinen työttömyys, päihde- ja mielenterveysongelmat sekä perheväkivalta)
- Lasten ja nuorten keskuudessa näkyvät alueelliset ilmiöt kuten mielenterveysongelmat, koulukiusaaminen, päihteidenkäyttö, porukoituminen/jengiytyminen, paikalliset kriisitilanteet
- Opiskeluhoollopalvelujen työntekijäkohtaiset opiskelija- ja työyksikkömäärät
- Muiden sote-palvelujen saatavuus
- Sote-palveluiden työntekijävaje etenkin lääkäreiden ja psykologien osalta.

Keski-Pohjanmaan
hyvinvointialue

6 Suunnitelma opiskeluhoitopalvelujen voimavarojen kohdentamisesta

Opiskelijoiden hyvinvointia, koulunkäyntiä ja oppimista tukevien toimien ensisijaisuus on opiskeluhoitokeskityksessä. Oppilas- ja opiskelijahuoltolain (2013) mukaisesti painopiste tulisi olla ennaltaehkäisevässä ja yhteisöllisessä opiskeluhoitokeskityksessä, minkä lisäksi työtä tehdään monialaisesti yksilötasolla. Vaikka yksilökohtainen opiskeluhoito vie huomattavan paljon resursseja, on tärkeää löytää tasapaino yhteisöllisen ja yksilökohtaisen työn välillä.

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueella opiskeluhoitopalveluiden resurssit kohdennetaan ensisijaisesti lakisääteisiin tehtäviin. Opiskeluhoitokeskityksen ja kuraattoreiden työn osalta tämä tarkoittaa oppilaitosyhteisöjen hyvinvoinnin edistämistä sekä opiskelijoiden oppimisen, hyvinvoinnin sekä sosiaalisten ja psyykkisten valmiuksien tukemista. Koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa työn painopiste on lakisääteisissä terveystarkastuksissa sekä ennaltaehkäisevässä terveyden ja hyvinvoinnin edistämisessä. Opiskeluhoitokeskityksen tarkemmat työnkuvat löytyvät tämän suunnitelman liitteestä (Liitteet 3-8). Mukana on myös psykologin työnkuva. Vaikka oppilas- ja opiskelijahuoltolain (2013) psykologeja ei mainita opiskeluhoitopalvelujen henkilöstöksi, Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueella psykologeja on työskennellyt oppilaitoksissa jo useamman vuoden ajan ja psykologitoiminta on vakiintunut osaksi opiskeluhoitoa.

Opiskeluhoitopalveluiden henkilöstön määrää ohjaa valtakunnallisesti lait ja suositukset, joilla pyritään takaamaan riittävästi työntekijöitä opiskeluhoitopalveluihin ja lakisääteisten tehtävien hoitamiseen. Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueella henkilöresurssi suhteessa alueen oppilas- ja opiskelijamääriin ilmenee liitteestä yhdeksän (Liite 9). Tarkasteltaessa opiskeluhoitopalvelujen henkilöstömitoitusta alueellisesti on tärkeää kuulla opiskelijoita, huoltajia, opiskeluhoitokeskityksen työntekijöitä sekä koulutuksen järjestäjiä. Vaikka työntekijämitoitus katsotaan alueellisenä kokonaisuutena, työn tarkempi kohdentaminen tapahtuu yhdessä koulujen ja opiskeluhoitohenkilöstön kesken, jolloin voidaan huomioida koulujen ja oppilaitosten erilaiset tarpeet. Opiskeluhoitopalvelujen työntekijät ja esihenkilöt toimivat ensisijaisina asiantuntijoina opiskeluhoitokeskityksen voimavarojen kohdentamisessa. Opiskelijamääriä sekä paikallisia erityispiirteitä (esim. kaksikielisyys, opiskelijoiden tuen tarpeet, muiden sote-palvelujen saatavuus) seurataan säännöllisesti ja henkilöresurssia pyritään kohdentamaan näiden mukaisesti jokaiseen yksikköön.

Opiskeluhoitopalveluiden tarpeeseen vaikuttaa ajankohtaiset, paikalliset ja oppilaitoskohtaiset ilmiöt. Näitä ilmiöitä ei välttämättä pystytäkään ennustamaan etukäteen. Näin ollen opiskeluhoitopalveluissa tulisi olla liikkumavaraa reagoida ja vastata eri aikoina ja eri paikoissa esille nouseviin, yllättäviinkin tilanteisiin. Ei-kiireellisten tehtävien osalta henkilöstöresurssin suhteen tulisi olla tarvittavaa joustoa, jotta käytettävissä olevia resursseja voitaisiin kohdentaa väliaikaisesti kiireellisten asioiden hoitamiseen. Opiskeluhoitopalveluiden resursseja suunniteltaessa on tarpeen huomioida alueelliset palvelu- ja hoitoketjut ja niihin kirjatut tehtävät opiskeluhoitohenkilöstön osalta sekä alueella käytettävissä olevat erityispalvelut ja muut asiantuntijaresurssit.

Keski-Pohjanmaan
hyvinvointialue

7 Toimenpiteet alueellisen opiskeluhoitosuunnitelman toteuttamiseksi ja seuraamiseksi

Tämä alueellinen opiskeluhoitosuunnitelma kuvaa ja ohjaa Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueella toteutuvan opiskeluhoitoon ja opiskeluhoitopalveluiden kokonaisuutta. Suunnitelma on voimassa ajalla 2024-2025. Lain mukaan suunnitelma hyväksytään hyvinvointialueen aluevaltuustossa ja se on tarkistettava tarvittaessa.

Alueellisen opiskeluhoitosuunnitelman toteutumisesta ja seurannasta vastaa Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueen opiskeluhoitoon alueellinen yhteistyöryhmä yhdessä opiskeluhoitopalveluiden esihenkilöiden kanssa. Opiskeluhoitosuunnitelmaan kirjattujen tavoitteiden ja toimenpiteiden toteuttamiseksi on tärkeä, että suunnitelmasta tiedotetaan avoimesti ja se on käytettävissä niin koulutuksen järjestäjillä, opiskeluhoitopalveluiden henkilöstöllä, opiskelijoilla ja huoltajilla kuin muilla yhteistyökumppaneilla ja sidosryhmillä. Opiskeluhoitoon alueellisen yhteistyöryhmän jäsenet tuovat edustamansa ryhmän puolesta yhteisiin kokouksiin viestiä suunnitelman toteuttamista koskevista havainnoista, ideoista ja teoista oppilaitoksissa ja palveluissa. Koulutuksen järjestäjät sekä hyvinvointialue huolehtivat ja seuraavat omalta osaltaan sitä, että suunnitelman tavoitteita ja keskeisiä periaatteita edistetään ja kehitetään aktiivisesti alueen kaikissa kunnissa, oppilaitoksissa ja palveluissa yhteistyössä tarvittavien tahojen kanssa.

8 Lopuksi

Opiskeluhoitopalvelut ovat toimineet vuoden verran Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueen järjestämisvastuulla. Muutos on sujunut hyvin, jopa odotuksia paremmin. Opiskeluhoitoon kokonaisuutta on pyritty kehittämään ja viemään eteenpäin valtakunnallisten linjausten mukaisesti. Painopistettä on kohdistettu enenevässä määrin ennaltaehkäisevään ja yhteisölliseen opiskeluhoitoon, unohtamatta yksilökohtaisia opiskeluhoitopalveluita.

Keski-Pohjanmaalla opiskeluhoitopalvelut halutaan tuottaa tasavertaisesti ja laadukkaasti esiopetuksesta toisen asteen opintoihin. Tärkeä on seurata ja arvioida säännöllisesti lakisääteisten palvelujen toimivuutta ja palveluihin pääsyä sekä henkilöstön riittävyyttä suhteessa oppilas- ja opiskelijamääriin. Tällä hetkellä haasteena on osaavan ja ammattitaitoisen henkilöstön riittävyys erityisesti psykologi- ja lääkäripalveluissa. Osaltaan tähän haasteeseen on pyritty ja pystytty vastaamaan ostopalveluilla. Pidemmän päälle palvelujen toteuttaminen ostopalveluna ei kuitenkaan ole mielekäs, kestävä ja kustannustehokas ratkaisu. Henkilöstöresurssihaasteen voittamiseksi on tarpeen tehdä aktiivisesti työtä, kehittää rekrytointia ja miettiä laajemminkin alueen pito- ja vetovoimatekijöitä.

Viime vuosina opiskeluhoitopalvelujen kysyntä on kasvanut koko Suomessa ja myös Keski-Pohjanmaalla. Palveluihin ohjaututaan matalalla kynnyksellä ja hyvin moninaisilla tuen tarpeilla. Jotta apua pystytään tarjoamaan oikea-aikaisesti ja täsmällisesti, on tärkeä tunnistaa tuen tarpeet ja ottaa systemaattisesti käyttöön erilaisia vaikuttavaksi todettuja työmenetelmiä (esim. psykososiaalisen tuen ja hoidon menetelmät). Palvelujen kysynnän kasvaessa ajankohtaiseksi tulee

Keski-Pohjanmaan
hyvinvointialue

myös erilaisten etä- ja digipalveluiden kehittäminen ja kokeileminen lähipalvelujen rinnalla. Tärkeä on arvioida opiskeluhuoltopalvelujen vaikuttavuutta sekä alue- että paikallisilla tasoilla eri raporteista saaduilla indikaattoreilla ja mittareilla. Palvelujen vaikuttavan ja laadukkaan toteutumisen varmistamiseksi on tarpeen kehittää muun muassa omavalvontaa ja asiakaspalautejärjestelmää.

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueella opiskeluhuollon kehittäminen on päässyt hyvää vauhtiin. Tulevina vuosina tavoitteena on, että Keski-Pohjanmaalla opiskeluhuolto on entistä yhtenäisempi kokonaisuus ja sitä toteutetaan tiiviisti yhdessä hyvinvointialueen ja koulutuksen järjestäjien kesken. Tärkeää on jatkaa yhdessä tekemisen kulttuurin vahvistamista ja juurruttamista niin paikallisesti kuin koko hyvinvointialueen tasolla. Viime vuosina yleisenä trendinä on ollut lasten ja nuorten pahoinvoinnin lisääntyminen ja ongelmien moninaistuminen ja kompleksisoituminen. Tämän takia monialainen yhteistyö on entistä ajankohtaisempaa.

Keski-Pohjanmaan
hyvinvointialue

Lähteet

AIKAA LAPSELLE – Keski-Pohjanmaan kuntien ja Kruunupyyn kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2020-2024. Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue. <https://soite.fi/palvelut-ja-yhteys/terveyden-ja-hyvinvoinnin-edistaminen/lasten-ja-nuorten-hyvinvointisuunnitelma/>, viitattu 21.11.2023.

Collective Impact Forum. 2023. <https://collectiveimpactforum.org/what-is-collective-impact/>, viitattu 15.12.2023.

Hietainen-Peltola, M.; Ahvalo, J. & Jahnukainen, J. 2023. Lastenneuvolan ja kouluterveydenhuollon henkilöstömitoitussuositukset 2023. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos: Helsinki.

Kania, J., & Kramer, M. 2011. Collective Impact. Stanford Social Innovation Review, 36-41.

Keski-Pohjanmaan alueellinen hyvinvointikertomus 2022 ja hyvinvointisuunnitelma 2023-2025. Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue. <https://soite.fi/palvelut-ja-yhteys/terveyden-ja-hyvinvoinnin-edistaminen/alueellinen-hyvinvointikertomus/>, viitattu 21.11.2023.

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue strategia 2022-. https://soite.fi/wp-content/uploads/2022/06/Soite-HVA-strategia_v3-1.pdf, viitattu 21.11.2023.

Lapset puheeksi® -menetelmä. 2023. MIELI Suomen Mielenterveys ry. <https://mieli.fi/materiaalit-ja-koulutukset/tietoa-mielenterveyden-vahvistamisesta/perheet/toimiva-lapsi-ja-perhe-tyo/lapset-puheeksi-menetelma/>, viitattu 15.12.2023.

Lastensuojelulaki 2007. <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>, viitattu 21.11.2023.

Oppilas- ja opiskeluhoitolaki 2013, 2016, 2021, 2022. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2013/20131287?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=opiskeluhoito#L2P9>, viitattu 21.11.2023.

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2021. Kuntainfo: Opiskeluterveydenhuoltoon uudet henkilöstömitoitussuositukset. <https://stm.fi/-/kuntainfo-opiskeluterveydenhuoltoon-uuudet-henkilostomitaitussuositukset>.

Terapiat etulinjaan. 2023. <https://terapiatetulinjaan.fi/>, viitattu 15.12.2023.

Terveidenhuoltolaki 2010, 2022. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101326?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=ammatillisesta%20koulutuksesta>, viitattu 21.11.2023.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 1, 2023: Lapset, nuoret ja perheet. Opiskeluhoito. <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/sote-palvelut/opiskeluhoito>, viitattu 21.11.2023.
Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2, 2023: Lapset, nuoret ja perheet. Henkilöstömitoitukset. <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja->

Keski-Pohjanmaan
hyvinvointialue

[perheet/sotepalvelut/opiskeluhoolto/kouluterveydenhuolto/toimijat/henkilöstömitoitukset](#), viitattu 21.11.2023.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 3, 2023: Lapset, nuoret ja perheet. Opiskeluhoollon kuraattoripalvelut. [https://thl.fi/aiheet/lapset-nuoret-ja-perheet/sote-palvelut/opiskeluhoolto/opiskeluhoollon-kuraattoripalvelut](#), viitattu 21.11.2023.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 4, 2023: Lapset, nuoret ja perheet. Opiskeluhoollon psykologipalvelut. [https://thl.fi/aiheet/lapset-nuoret-ja-perheet/sote-palvelut/opiskeluhoolto/opiskeluhoollon-psykologipalvelut](#), viitattu 21.11.2023.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 5, 2023: Lapset, nuoret ja perheet. Kouluterveydenhuolto. [https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/sotepalvelut/opiskeluhoolto/kouluterveydenhuolto](#), viitattu 21.11.2023.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 6, 2023: Lapset, nuoret ja perheet. Opiskeluterveydenhuolto. [https://thl.fi/aiheet/lapset-nuoret-ja-perheet/sote-palvelut/opiskeluhoolto/opiskeluterveydenhuolto](#), viitattu 21.11.2023.

Yhteisövaikuttavuus. 2023. Helsinki: Itsenäisyyden juhluvuoden lastensäätiö. [https://itla.fi/yhteisovaikuttavuus/](#), viitattu 15.12.2023.

Valtioneuvosto 2022. Mitä sote-uudistus? [https://soteuudistus.fi/uudistus-lyhyesti-](#), viitattu 21.11.2023.

Keski-Pohjanmaan
hyvinvointialue

Liitteet

Liite 1. Keski-Pohjanmaan alueellisen opiskeluhuollon yhteistyöryhmän jäsenet toimintakaudella 2023-2025.

Maarit Biskop, palvelualuejohtaja, Soite
Johanna Puumala, johtava koulupsykologi, opiskeluhuollon vastuualuejohtaja, Soite (sihteeri)
Carola Holmbäck-Puskala, johtava koulukuraattori, Soite
Anu Vähärautio, koulu- ja opiskeluterveydenhuollon vastuualuejohtaja, Soite
Mika Sarkkinen, kehittämisspäälikkö, Kokkolan kaupunki
Ronnie Djupsund, ruotsinkielisten opetuspalvelujen johtaja, Kokkolan kaupunki
Anni Riihimäki, sivistysjohtaja, Perho
Maria Keltti-Heikkilä, sivistysjohtaja, Veteli
Kirsi-Maria Kanala, Halsua
Minerva Rannila, sivistysjohtaja, Kaustinen
Leena Kivijakola, kasvatus- ja opetusjohtaja, Kannus
Ville Hirvikoski, sivistysjohtaja, Toholampi (puheenjohtaja)
Lassi Mäkelä, vs. sivistys- ja hyvinvointijohtaja, Lestijärvi
Suvi Päivärinta, vararehtori, Keski-Pohjanmaan koulutuskuntayhtymä
Johanna Elo, koulutuspäälikkö, Luovi
Juhani Koivisto, vs. apulaisrehtori, Keski-Pohjanmaan Konservatorio
Kirsti Panula, opiskelijapalvelupäälikkö, STEP-koulutus
Elsa-Marella Luoto, opiskelija, alueellinen nuorisovaltuusto
Reino Herlevi, huoltaja, Kokkolan kaupunki
Mari Kellokoski, huoltaja, Perhonjokilaakso
Susanna Uusitalo, huoltaja, Lestijokilaakso

Liite 2. Koulutuksen järjestäjien ilmoittamat oppilas- ja opiskelijamäärät Keski-Pohjanmaalla (lukuvuosi 2023-2024).

	esiopetus	perusopetus	lukio	toinen aste (ammatil- linen koulutus)	erityisen tuen opiskelijat*	ruotsinkieliset opiskelijat	maahanmuuttajataustaiset opiskelijat**
Halsua	14	97	-	-	8	-	5
Kannus	63	643	93	-	40	-	5
Kaustinen	48	547	181	-		3	
Kokkola	578	5723	835	-	583	1090	340
Lestijärvi	9	68	-	-	8	-	-
Perho	43	444	49	-	23	-	4
Toholampi	33	383	74	-	31	-	17
Veteli	26	305	38	-	27	-	22
Keski-Pohjanmaan ammattiopisto	-	-	-	3137	534	117	216
Ammattiopisto Luovi	-	-	-	93	93	2	4
Keski-Pohjanmaan Konservatorio	-	-	-	60	2	3	1
STEP-koulutus	-	-	-				

* Sisältää perusopetuksessa kolmiportaisen tuen erityisen tuen oppilaat sekä ammatillisessa koulutuksessa erityisen tuen opiskelijat.

** Sisältää eri kieli- ja kulttuuritaustaiset sekä valmistavassa opetuksessa olevat oppilaat ja opiskelijat.

Keski-Pohjanmaan
hyvinvointialue

Liite 3. Opiskeluhuollon kuraattorin (koulukuraattori ja vastaava koulukuraattori) työnkuva.

Koulukuraattorit ja vastaavat koulukuraattorit ovat kouluyhteisöissä sosiaalialan asiantuntijoita. Tehtävässä painottuu sosiaaliohjauksellinen, ehkäisevä ja yhteisöllinen työote. Perustehtävä on yksittäisten oppilaiden/opiskelijoiden ja koko kouluyhteisön hyvinvoinnin tukeminen. Työn painopisteenä on ennaltaehkäistä koulunkäyntiin liittyvien vaikeuksien syntyä sekä auttaa olemassa olevissa pulmissa.

Oppilaan/opiskelijan tapaamiset voivat liittyä mm. sosiaalisiin suhteisiin sekä elämän- ja arjenhallinnan asioihin. Tyypillisiä tilanteita, jolloin koulukuraattoria tarvitaan, ovat runsaat poissaolot, kaverisuhteisiin tai käyttäytymiseen liittyvät pulmat tai mielen hyvinvointiin liittyvät huolet. Koulukuraattorit ja vastaavat koulukuraattorit hoitavat tilanteita oppilaan, huoltajan tai opettajan pyynnöstä. Yhteistyötä tehdään huoltajien, opettajien ja eri viranomaisten kanssa. Koulukuraattorit ja vastaavat koulukuraattorit tekevät yhteisöllistä työtä kouluissa sekä osallistuvat yhteisöllisiin opiskeluhoitoryhmän (YHR) kokouksiin.

Koulukuraattoripalveluita järjestettäessä saa yhtä koulukuraattoria kohden olla enintään 670 opiskelijaa. Vastaavien koulukuraattoreiden sosiaalityöntekijän koulutus tuo toimenkuvaan oman näkökulman. Keskipohjanmaan hyvinvointialue Soiten jokaisessa koulussa toimii koulukuraattori ja tarvittaessa myös vastaavan koulukuraattorin palvelut ovat saatavilla.

Keski-Pohjanmaan
hyvinvointialue

Liite 4. Opiskeluhuollon psykologin (koulupsykologi) työnkuva.

Koulupsykologi on kouluyhteisössä lapsen ja nuoren kehityksen, psyykkisen terveyden sekä vuorovaikutuksen asiantuntija. Koulupsykologi toimii osana koulujen opiskeluhoitoa. Työssä painottuu konsultatiivinen, hyvinvointia edistävä ja ongelmia ennaltaehkäisevä työskentelyote.

Yhteisöllinen työ

Koulupsykologi toimii koulun moniammatillisessa yhteisöllisessä hyvinvointiryhmässä (YHR) psykologisen tiedon asiantuntijana. Koulupsykologi osallistuu luokka-, ryhmä- ja koulukohtaiseen työskentelyyn. Työmuotoina ovat luokkahavainnoinnit, oppitunnit/luennot ja työpajat. Lisäksi koulupsykologi on mukana ryhmäytymisessä, koko kouluyhteisön hyvinvointia edistävissä tempauksissa, koulun erilaisissa tapahtumissa, vanhempainilloissa sekä koulun kriisityössä. Koulupsykologi voidaan myös kutsua koulun henkilökuntakokouksiin ja VESO-päiviin.

Yksilöllinen työ

Kartoitus yksilöllisen psykologisen tuen tarpeen arvioimiseksi käynnistyy koulun henkilökunnan, huoltajien tai oppilaan/opiskelijan oman yhteydenoton perusteella. Yhteistyössä mietitään, millä keinoin oppilaan/opiskelijan hyvinvointia, toimintakykyä ja koulunkäyntiä voitaisiin tukea. Koulupsykologin työn keskeisenä lähtökohtana on oppilaan/opiskelijan tilanteen tulkkinä toimiminen. Työ perustuu luottamuksellisuuteen ja vaitiolovelvollisuuteen.

Koulupsykologin työhön kuuluvat psykologiset interventiot. Oppilaalle/opiskelijalle tarjotaan mahdollisuus tukikeskusteluihin. Koulupsykologin tuki on tavoitteellista ja useimmiten lyhytkestoista (1-5 käyntiä). Yksilökäyntien lisäksi työmuotoina ovat asiantuntijaryhmät ja toiminnalliset pienryhmät. Tarvittaessa oppilas/opiskelija ohjataan eteenpäin saamaan koulun ulkopuolista tukea.

Koulupsykologin tekemään kognitiiviseen tutkimukseen tullaan opettajan ja/tai erityisopettajan laittamalla läheteellä. Tutkimuksen tavoitteena on arvioida oppilaan/opiskelijan oppimista edistäviä ja estäviä tekijöitä sekä tuen tarvetta koulunkäynnin onnistumiseksi. Koulupsykologi ei aseta diagnoosia. Koulupsykologin tutkimuksessa voi tulla esille lapsen tai nuoren kasvuun ja kehitykseen liittyviä huolenaiheita, joiden takia oppilas/opiskelija ohjataan tarvittaessa jatkotutkimuksiin. Myös tunne-elämään ja käyttäytymiseen liittyvien arviointien osalta oppilas/opiskelija voidaan ohjata eteenpäin koulun ulkopuolisen tuen piiriin.

Muu työ

Koulupsykologi osallistuu erilaisissa alueellisissa työryhmissä lasten ja nuorten hyvinvoinnin tukemiseen ja edistämiseen tähtäävään kehittämistyöhön sekä hallinnollisiin ratkaisuihin osana ennaltaehkäisevää ja rakenteisiin vaikuttavaa työtä.

Keski-Pohjanmaan
hyvinvointialue

Liite 5. Kouluterveydenhoitajan työnkuva.

Kouluterveydenhuolto on peruskoululaisille ja heidän perheilleen suunnattu lakisääteinen terveyspalvelu, joka on saatavilla koulupäivien aikana koululla tai sen välittömässä läheisyydessä. Se on perusterveydenhuollon maksuton palvelu. Hyvinvointialueen on järjestettävä kouluterveydenhuollon palvelut alueellaan sijaitsevien perusopetusta antavien oppilaitosten oppilaille. Kouluterveydenhuollon tehtäviin sisältyvät

- oppilaan kasvun ja kehityksen sekä terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen
- vanhempien ja huoltajien kasvatustyön tukeminen
- oppilaan erityisen tuen tai tutkimusten tarpeen varhainen tunnistaminen ja tukeminen, pitkäaikaisesti sairaan lapsen omahoidon tukeminen yhteistyössä muiden opiskeluhoitoon toimijoiden kanssa sekä tarvittaessa jatkotutkimuksiin ja -hoitoon ohjaaminen
- kouluympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden sekä yhteisön hyvinvoinnin edistäminen ja seuranta
- suun terveydenhuolto
- oppilaan terveydentilan toteamista varten tarpeelliset erikoistutkimukset

Koko ikäluokan kattavat vuosittaiset terveystarkastukset muodostavat kouluterveydenhuollon toiminnan rungon. Luokilla 1., 5. ja 8. terveystarkastukset toteutetaan laajoina ja vanhemmat pyydetään mukaan tarkastukseen. Tarkastuksissa arvioidaan monipuolisesti oppilaan fyysistä ja psykososiaalista terveydentilaa, hyvinvointia ja oppimista. Laajoissa terveystarkastuksissa selvitetään lisäksi vanhempien ja koko perheen hyvinvointia. Terveystarkastukseen sisältyy aina yksilöllinen terveysneuvonta. Kouluterveydenhuollon henkilöstö, kouluterveydenhoitajat ja -lääkärit, ovat avainasemassa ongelmien varhaisessa havaitsemisessa ja tuen tarjoamisessa. Suun terveystarkastus toteutetaan vähintään kolme kertaa peruskoulun aikana.

Terveystarkastusten lisäksi kouluterveydenhuollossa tavataan oppilaita ja perheitä yksilöllisen tarpeen mukaisesti. Kouluterveydenhuollon tärkeä työmuoto ovat terveydenhoitajan avoimet vastaanotot, joille oppilaat voivat tulla aikaa varaamatta keskustelemaan oireistaan ja mieltä askarruttavista asioista. Lisäkäynneillä voidaan perehtyä selvittelyä vaativiin asioihin sekä seurata terveys- ja hyvinvointitilannetta, kasvua ja kehitystä tai perheen tilannetta terveystarkastusten välillä.

Kouluterveydenhuolto on osa koulujen monialaista opiskeluhoitoa. Yhteistyötä tehdään opettajien, koulukuraattorien ja -psykologien kanssa sekä yhteisöllisen että yksilökohtaisen opiskeluhoitoon työssä. Kouluterveydenhuolto on myös mukana laatimassa ja päivittämässä koulun opiskeluhoitosuunnitelmaa.

Kouluterveydenhuolto tarkastaa kouluympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden sekä yhteisön hyvinvoinnin monialaisessa yhteistyössä joka kolmas vuosi. Tarkastuksessa todettujen puutteiden korjaamista seurataan vuosittain.

Keski-Pohjanmaan
hyvinvointialue

Liite 6. Opiskeluterveydenhoitajan työnkuva.

Opiskeluterveydenhuollon palvelut on tarkoitettu ammatillisessa koulutuksessa opiskeleville ja lukiolaisille. Opiskeluterveydenhuoltoon sisältyvät

- opiskelijoiden terveyden ja opiskelukyvyn edistäminen
- opiskeluympäristön terveellisuuden ja turvallisuuden sekä opiskeluyhteisön hyvinvoinnin turvaaminen ja parantaminen
- terveyden- ja sairaanhoitopalvelut, joihin sisältyvät mielenterveyshäiriöiden ja päihdeongelmien varhainen toteaminen, hoito ja jatkohoitoon ohjaus sekä seksuaaliterveyttä edistävät palvelut ja suun terveydenhuollon palvelut
- opiskelijan erityisen tuen ja tutkimuksen tarpeen varhainen tunnistaminen ja tarvittaessa tutkimuksiin ja hoitoon ohjaaminen sekä psykoterapiaan ohjaamisen edellyttämä hoito ja lausunto

Terveydenhoitajan työnkuvaan kuuluvat opiskeluterveydenhuollossa terveystarkastukset, terveydenhoitokäynnit ja sairausvastaanottokäynnit. Lisäksi työnkuvaan kuuluvat osallistuminen oppilaitoksen yhteisölliseen opiskeluhuoltoon sekä osallistuminen oppilaitoksen päihde- ja kriisityöhön ja muuhun moniammatilliseen yhteistyöhön.

Opiskeluterveydenhuolto on järjestettävä niin, että opiskelijalla on mahdollisuus saada arkipäivisin virka-aikana välittömästi yhteys opiskeluterveydenhuoltoon ja palvelujen on oltava saatavilla ainakin arkipäivisin päiväsaikaan. Lisäksi toisen asteen opiskelijan tulee tarvittaessa päästä terveydenhoitajan vastaanotolle ilman ajanvarausta.

Liite 7. Koululääkärin työnkuva.

Koululääkäri toimii koululla lääketieteen asiantuntijana. Koululääkärin työpanos suuntautuu ensisijaisesti laissa ja asetuksessa määriteltyihin lapselle ja nuorelle tehtäviin laajoihin terveystarkastuksiin. Tämän lisäksi koululääkäri on muun opiskeluhuollon henkilöstön konsultoitavissa ja tarpeen mukaan voi osallistua yksittäisen oppilaan asiassa koululla järjestettävään asiantuntijaryhmään tai muuhun verkostotapaamiseen. Koululääkäri voi koululla osallistua lapsen ja nuorten erityisen tuen tarpeen arviointiin ja toteuttamiseen yhteistyökumppaneiden kanssa.

Muu työ

Koululääkäri osallistuu erilaisissa alueellisissa työryhmissä lasten ja nuorten hyvinvoinnin tukemiseen ja edistämiseen tähtäävään kehittämistyöhön sekä hallinnollisiin ratkaisuihin osana ennaltaehkäisevää ja rakenteisiin vaikuttavaa työtä.

Keski-Pohjanmaan
hyvinvointialue

Liite 8. Psykkarin työnkuva.

Yläkoulut ja toinen aste

Psykkarit työskentelevät koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa 13–18-vuotiaiden opiskelijoiden kanssa. Psykkarille ohjaututaan pääsääntöisesti muiden terveydenhuollon toimijoiden sekä opiskeluterveydenhuollon toimijoiden kautta. Työhön sisältyy opiskelijan kokonaistilanteen kartoittaminen ja tuen suunnittelu, mielenterveyden haasteiden sekä opiskelijan voimavarojen ja vahvuuksien kartoittaminen, yksilökäynnit (hoidon tarpeen arviointi ja hoito, käyntikertoja 1–10 asiakkaan tilanne huomioiden), ensivaiheen psykososiaalinen tuki, konsultatiivinen työ, perhe- ja lähiverkostotyöskentely, yhteistyö koulun toimijoiden kanssa, monialaiset asiantuntijaryhmät/ verkostot muiden nuoren asioissa olevien tahojen kanssa. Joissakin kouluissa psykkarin työnkuvaan voi myös kuulua hoidollisten ryhmien ohjaaminen (traumaryhmät, elämäntaitoryhmät), oppituntien pitäminen yhteistyössä jonkun toisen ammattilaisen kanssa, opiskelijoiden ryhmäytymisessä mukana oleminen ja kriisityöryhmään osallistuminen.

Alakoulut (Kokkola)

Kokkolassa työskentelee kaksi psykkaria sivistystoimen konsultoivassa tiimissä, johon kuuluu myös kolme konsultoivaa erityisopettajaa ja kaksi koulunkäynnin ohjaajaa. Konsultoivassa tiimissä yhdistyy hoidollinen ja pedagoginen asiantuntijuus. Psykkareiden työnkuva asettuu lasten psyykkisen oireilun ja kokonaistilanteen kartoitukseen sekä ensivaiheen psykososiaaliseen arviointiin, tukeen ja hoitoon. Tarvittaessa tehdään jalkautuvaa työskentelyä lapsen rinnalla kouluyhteisössä. Työhön kuuluu myös yhteistyö vanhempien ja koulujen kanssa (sovitusti kotikäynnit) sekä osallistuminen monialaiseen yhteistyöhön, konsultointiin ja verkostoihin.

Liite 9. Henkilöresurssi suhteessa koulutuksen järjestäjien ilmoittamiin oppilas- ja opiskelijamääriin.

	kokonais- opiskelijamäärä	kuraattori	psykologi	terveydenhoitaja (kouluterveydenhuolto)*	koululääkäri (kth)*	terveydenhoitaja (opiskeluterveydenhuolto)**	lääkäri (oth)**
Halsua	111	0,2	0,1	0,2	0,05	-	-
Kannus	799	1,2	1,0	1,4	0,3	0,2	0,05
Kaustinen	776	1,2	1,0	1,2	0,3	0,3	0,1
Kokkola	7136	10,7	9,1	12,4	2,7	1,5	0,5
Lestijärvi	77	0,1	0,1	0,1	0,03	-	-
Perho	536	0,8	0,7	1,0	0,2	0,1	0,03
Toholampi	490	0,7	0,6	0,8	0,2	0,1	0,04
Veteli	369	0,6	0,5	0,7	0,1	0,1	0,02
Keski-Pohjanmaan ammattiopisto	3137	4,7	4,0	-	-	5,5	1,7
Ammattiopisto Luovi	93	0,1	0,1	-	-	0,2	0,05
Keski-pohjanmaan Konservatorio	60	0,1	0,1	-	-	0,1	0,03
STEP-koulutus				-	-		

Taulukossa on ilmoitettu henkilöresurssi lakisääteisten mitoitusten tai THL:n suositusten mukaisesti: 670 opiskelijaa/opiskeluhoollon kuraattori, 780 opiskelijaa/opiskeluhoollon psykologi, kouluterveydenhuollossa 460 opiskelijaa/kouluterveydenhoitaja ja 2100 opiskelijaa/koululääkäri sekä opiskeluterveydenhuollossa 570 opiskelijaa/terveydenhoitaja ja 1800 opiskelijaa/koululääkäri.

* Laskettu perusopetuksen oppilasmäärän mukaan.

** Laskettu toisen asteen opiskelijamäärän mukaan.